

KOSTERÖARNAS NATURRESERVAT *DIN GUIDE UT I NATUREN*

VÄLKOMMEN TILL KOSTERÖARNA

På Kosteröarna är du omgiven av särpräglad natur, artrika marker och en intressant kulturhistoria. Ta en titt på kartan. Där ser du hur stor del av öarna som består av naturreservat och nationalpark.

Naturen är rik och varierad – du har god chans att se sällsynta och fridlysta växter som strandvallmo och martorn (kostertistel). Den svampintresserade kan hitta såväl stjälskröksvampar som jordstjärnor, medan fågelentusiasten kan spana efter havsfåglar eller sträckande vadare under höst och vår. Öarna har bofasta algar, rävar, rådjur och harar. I vattnet rör sig krabbor, räkor och fiskar bland tång och ålgräs.

Trevlig upptäcksfärd!

Martorn

FYRA GULDKORN

Naturum har öppet året runt

1. NATURUM KOSTERHAVET

Vid Ekenäs hamn ligger naturum Kosterhavet, ett besökscentrum som även fungerar som nationalparkens huvudentré. Här kan du ta del av utställningar och filmer om några av de 12 000 arterna i området. Det finns också ett klappakvarium där du kan lära känna några vattenlevande djur och alger. Naturum anordnar aktiviteter, guidningar och föreläsningar – och allt är gratis. Personalen svarar gärna på frågor och kan tipsa om besöksmål i naturen.

Blå leden runt Nästången

2. NÄSTÅNGEN

Nästången är en kulturhistoriskt värdefull miljö, med en natur som är typisk för Koster. Klippor och hållmarker täcks av blommande ljung om hösten. På våren lyser ängen av gullvivor och orkidén Sankt Pers nycklar. På skyltarna vid ängen kan du läsa om hur miljöerna en gång formades av det gamla kustjordbruket. Markerna har restaurerats och idag sköts ängen som man gjorde förr.

Sankt Pers nycklar och gullviva på ängen

Klapperstensfältet vid Valnäs

3. GEOLOGISKA SPÅR VID VALNÄS

Vid Valnäs finns ett av Sveriges häftigaste klapperstensfält. De liggande vallarna vittnar om historiska stormar som slungat upp stenarna på stranden. Med åren har landhöjningen gjort att vallarna hamnat längre och längre från vattnet. En skylt på platsen berättar mer.

De stora svarta stråk du kan se är diabasgångar som skär genom klippan av gnejs. Ränderna kallas ibland Hin håles harvedrag – enligt sägnen kom de till genom att djävulens dragdjur slet sig under plogningen och skrapade berget.

Snorklare vid Rörvik

4. SNORKELLEDEN

En naturstig under vatten. Följ repet vid Rörviks strand ut i vattnet. Snorkelleden är 200 meter lång och max två meter djup. På havsbotten finns informationsskyltar, så ta med cyklop eller låna på naturum. Tänk på att inte snorkla ensam eller utan att någon på land håller uppsikt.

Strandkrabba

UPPTÄCK KOSTER ÅRET RUNT

Trift vid Långevik

PÅ VÅREN...

... bjuder ängarna och hagarna på blomsterprakt. Orkidén Sankt Pers nycklar blommor redan i maj. Strax därefter lyser stränderna rosa av blommande trift – eller strandpeltar som de kallas lokalt. På stränderna ligger ruvande strandskator som varnar om man kommer för nära.

Blåvinge

PÅ SOMMAREN...

...surrar ängarna och hagarna av bin och fjärilar. I buskagen blir insekter mat åt ärtsångarens och törnskatans ungar. Under hög- och sensommaren blommar martorn. Kom ihåg att både martorn och orkidéer är fridlysta och inte får plockas.

Närkontakt med knubbsäl

PÅ HÖSTEN...

... möts himmel och hav i en gråblå nyans och horisonten försvinner. Passa på att uppleva skärgården med kajak nu när ljudet från båtmotorer tystnat. Kanske får du sällskap av en och annan nyfiken säl?

Vinterpromenad

PÅ VINTERN...

... hörs inte mycket mer än vågorna och vinden. Med vinterstormarna blåser alla möjliga fynd upp på stränderna – snäckor, bläckfiskskelett och tångborrar, men även skräp och drivved. Varför inte gå på skattjakt, eller "vraga" som man säger på bohuslänska? Med lite tur kan du få syn på såväl oceanlevande som arktiska fåglar.

MARELD På hösten finns chans att bada i mareld. Fenomenet uppstår när stora mängder självlysande plankton flyter upp till ytan. Om du rör vid vattnet när det är mörkt lyser marelden upp och glittrar. På dagen ser det ut som en tegelröd beläggning.

STILLAHAVSOSTRON Se upp var du sätter fötterna när du badar! På stränderna finns stillahavsstron med vassa kanter.

NATURRESERVATET

Kosteröarnas naturreservat är 1 254 hektar och omfattar större delen av Nord- och Sydkoster samt en del av havet. Naturreservatet bildades 1984 för att bevara skärgården med dess småskaliga kustjordbruk och artrika miljöer.

Naturreservatet skyddar mot exploatering, bevarar den biologiska mångfalden och främjar friluftslivet. Två områden på Sydkoster ingår i Kosterhavets nationalpark som bildades 2009.

Både naturreservatet och nationalparken förvaltas av Länsstyrelsen Västra Götaland som har ett kontor vid naturum Kosterhavet.

ETT LANDSKAP SOM SKÖTS SMÅSKALIGT

Kosteröarna har varit bebodda i minst 700 år. Under lång tid levde man av fiske och jordbruk. På åkrarna odlades säd och ängarna gav hö till djuren. Djuren fick beta på de lite magrare markerna bland hedar och klippor. Fortfarande står många stenmurar som skulle stänga ute betesdjuren från åkrar och ängar kvar.

Idag bevarar vi det kulturhistoriska skärgårdslandskapet med slätter, bete och eld – vilket är en förutsättning för att många sällsynta och hotade arter ska fortsätta att trivas på öarna. Ljungen som dominerar hedarna har anpassat sig till elden och de späda skotten som växer upp efter bränning blir bra mat för kor och får.

Havstrutar

Foto: Roger Borgelid (knubbsäl och vandrare) och Jonas Ingman (naturum) vastsverige.com. Edwin Sahlin (havstrut, vitkindad gås), Lars-Ove Loo (strandkrabba), Mikael Skärström (mareld), Katrin Sjögren (snorklare). Övriga foton Länsstyrelsen Västra Götaland.

KONTAKT

www.kosterhavet.se

kosterhavet.vastragotaland@lansstyrelsen.se

Telefon: 010-224 40 00

Information om mat och boende hittar du på www.kosteroarna.com

VANDRINGSLEDER

Många stigar går genom hagar med betande får, hästar, getter eller kor. Djuren är vana och bryr sig oftast inte om människor. Det är viktigt att visa hänsyn och aldrig störa eller skrämma dem. Mata inte djuren och håll alltid hundar kopplade.

NORDKOSTER

Den norra ön utmärks av karg natur, höga vågor och häftig geologi – och inte minst de två fyrarna. Landskapet bär många spår från den senaste istiden. Från norra Nordkoster kan du blicka ut över Kosterhavets nationalpark och de norska marina nationalparkerna Ytre Hvaler och Færder. Vandringslederna på Nordkoster är inte anpassade för rullstol eller barnvagn. På vita leden kan du med några lyft ta med barnvagn till Norrvikarna. Kom ihåg att du bara får cykla på vägar.

GULA LEDEN 5,3 KM

En vacker vandring som leder dig runt norra delen av ön. Du hittar renspolade klippor i väster och fina sandstränder i Norrvikarna. Vid Valnäs kan du se tydliga geologiska spår från senaste istiden.

På strandängarna och vid de små tjärnarna i Valnäsbukten rastar flyttfåglar. En del arter väljer att stanna här och föda upp sina ungar. Vid tjärnarna är risken att trampa i ett fågelbo eller skrämma ungarna lite större, så håll dig på leden.

Vitkindad gås vid Valnäs tjärne

VITA LEDEN 1,3 KM

Vill du gå en lättare och kortare väg direkt upp mot Valnäs och Norrvikarna kan du följa den vita leden genom skogen.

BLÅ LEDEN 2,3 KM

Söder om Basteviken kan du ta den blå leden västerut. Terrängen är lite utmanande. En trappa tar dig upp på berget. Strax passerar du Björnsängen, en liten vit sandstrand insprängd mellan klipporna. Leden fortsätter sedan över klippor och klappersten till den sydligaste delen av Nordkoster.

Slätterblomma

Ängshumla

Pärlemorfjäril

Klockljung

Jordstjärna

Mellan Nord- och Sydkoster finns en linfärja. Den är bemannad sommartid och många storhelger. Den reguljära Kosterbåten trafikerar båda öarna och Strömstad året om.

SYDKOSTER

Landskapet med åkrar, ängar och betesmarker har tydliga spår av människan. Här finns också lövskog och bergiga områden med tall och enbuskar. På Sydkoster kan man nå stora delar av ön via vägar. Merparten av vandringslederna är inte framkomliga med barnvagn och rullstol.

BLÅ LEDEN 13,1 KM

Blå leden tar dig runt hela Sydkoster. Nedan beskriver vi de olika etapperna runt ön. På några ställen kan du ta lättare vägar. De är streckade på kartan.

LÅNGEGÄRDE - EKENÄS HAMN 3,3 KM

Från hamnen i Långegärde följer du stranden längs Kustersundet. På slätterängen vid Sanna blommar en mångfald av arter under vår och sommar. Du kan välja att ta stigen vid kanten av ängen och upp i skogen. Efter en hassellund öppnar skogen upp sig mot en jätteek. En lättare stig går över ängen. Där finns skyltar om det viktiga jobb som pollinerare gör.

Innan Ekenäs vandrar du genom lövskogen som är täckt av vitsippor om våren. Du passerar bohuslinden, ett av Sveriges ovanligaste lövträd. En skylt visar vägen dit.

EKENÄS - KILESAND 2,7 KM

Leden börjar bakom naturum och följer sedan vattnet. Här finns många fina badplatser att välja bland. Du går längs klippor och stränder runt Nästången. Det går även att ta sig till Nästången på en lättare väg. Sträckan avslutas på Kilesand som är Kusters längsta sandstrand. Stranden är långgrund. Här blommar martorn under sensommaren.

KILESAND - BREVIK 3,8 KM

Delar av sträckan går genom Kosterhavets nationalpark. Leden går genom den mysiga byn Kyrkosund. Därefter har du en fantastisk utsikt

över Kusterskärgården och nationalparken. Sträckan är kuperad och stenig. I sydväst ser du de två fyrtornen på Ursholmen, Sveriges västligaste bebyggda ö. Stigen går över de öppna strandängarna mot de färgglada sjöbodarna i Breviks hamn. Den lättare vägen går på grusväg och genom tallskog. Vid skylten Ramnefjäll kan du ta en utmanande avstickare upp på berget.

BREVIK - LÅNGEGÄRDE 3,3 KM

Från Breviks hamn viker leden av upp på berget och in i barrskog. Vid Bölebackarna finns en slätteräng med en rik mångfald av blommor som rödklint och slätterblomma. På skylten kan du läsa mer om ängen och hur den sköts.

Betande kor på strandängen

RÖRVIKSSLINGAN/ BRUNA LEDEN 2,5 KM

En utmärkt led för dig som stannar en kortare tid på Koster, eller som har barn som inte orkar gå så långt. Leden är varierad och kuperad med enklare bergsbestigning och fin utsikt österut. Du startar och slutar vid naturum i Ekenäs hamn.

Första etappen ner till Rörviks långgrunda sandstränder är rullstols- och barnvagnsvänlig. Längre bort på stranden hittar du snorkelleden. Leden fortsätter upp på berget. Tillbaka till Ekenäs går du parallellt med den blå leden genom lövskogen.

GULA LEDEN 4,8 KM

Den gula leden slingrar sig över ön från öster till väster. Stigen går genom skog, åkrar och betesmarker. Mitt på ön kan du göra en avstickare till kyrkan och utsikten på Valfjäll. I väster slutar leden på strandängen vid Långevik där triften blommar om våren och färgar stranden rosa.

Makaonfjäril

UTSIKTSPLATSER

HÖGEN

Berget med dubbelfyrarna på **Nordkoster** är med sina 59 meter över havet Kusters högsta punkt. Härifrån har du en fantastisk utsikt över tre nationalparker – Kosterhavet, Ytre Hvaler och Færder.

Enklaste sättet att ta sig till fyrarna är via bergets östra sida. På vägen upp passerar du stengrunderna till de gamla fyrvaktarbostäderna.

VALFJÄLL

De 103 trappstegen mitt emot kyrkan på **Sydkoster** tar dig upp på Valfjäll. Från berget har du utsikt över Kosterhavets nationalpark, Nordkusters dubbelfyror i norr, norska fjäll i väster och Väderöarna i söder.

RAMNEFJÄLL

Från Ramnefjäll på **Sydkoster** får du en fin vy över Kusterskärgården och Kosterhavets

En av fyrarna på Högen

nationalpark. I sydväst ser du Ursholmens fyrtorn. Du hittar hit genom att följa den lättare blå leden mellan Kilesand och Brevik. En skylt visar vägen över klapperstensfältet. Fortsätt sedan upp för den östra sidan av berget. Obs! Stigningen är mycket brant och utmanande.

TÄNK PÅ ATT

Hundar måste vara kopplade året runt.

Du får inte flytta, stapla eller ta med dig stenar hem.

Du får inte starta eller landa med drönare.

På Sydkoster kan du hyra cykel, men egentligen upptäcker du Kosteröarna bäst till fots. Håll cykeln på vägarna, på vandringslederna är cykling förbjuden.

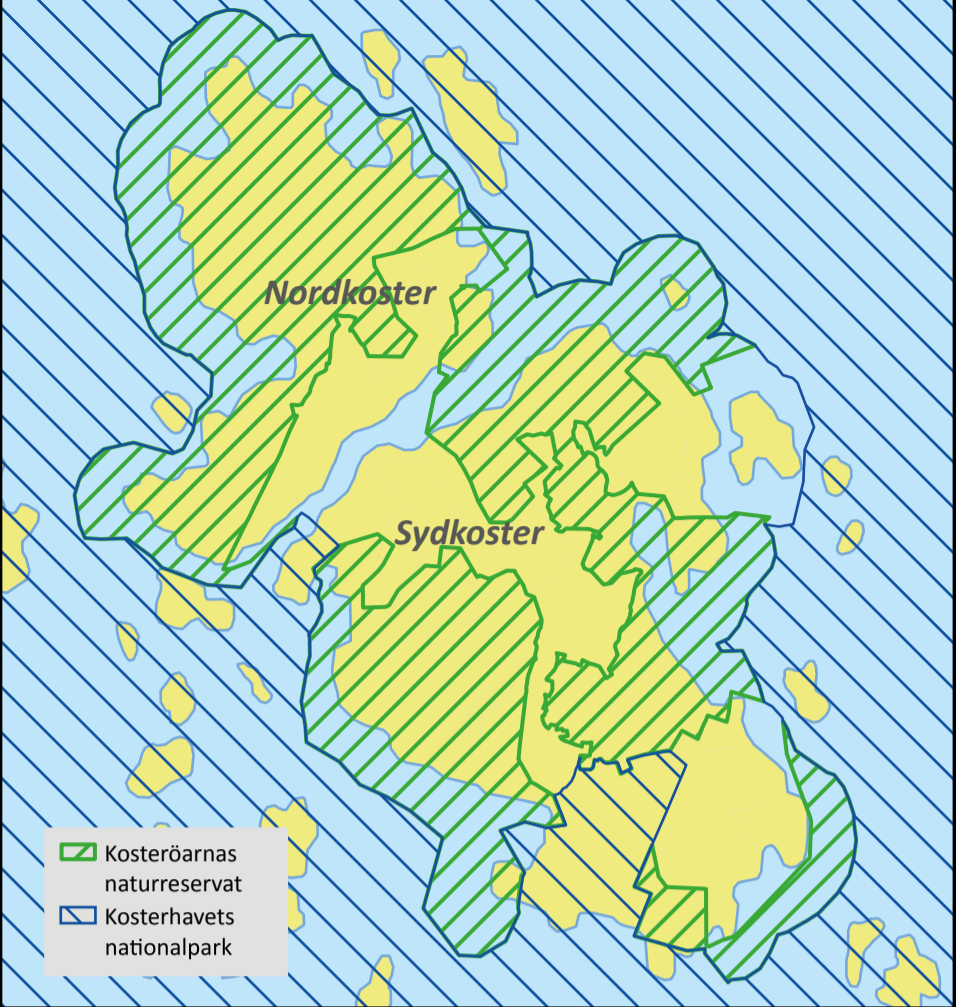
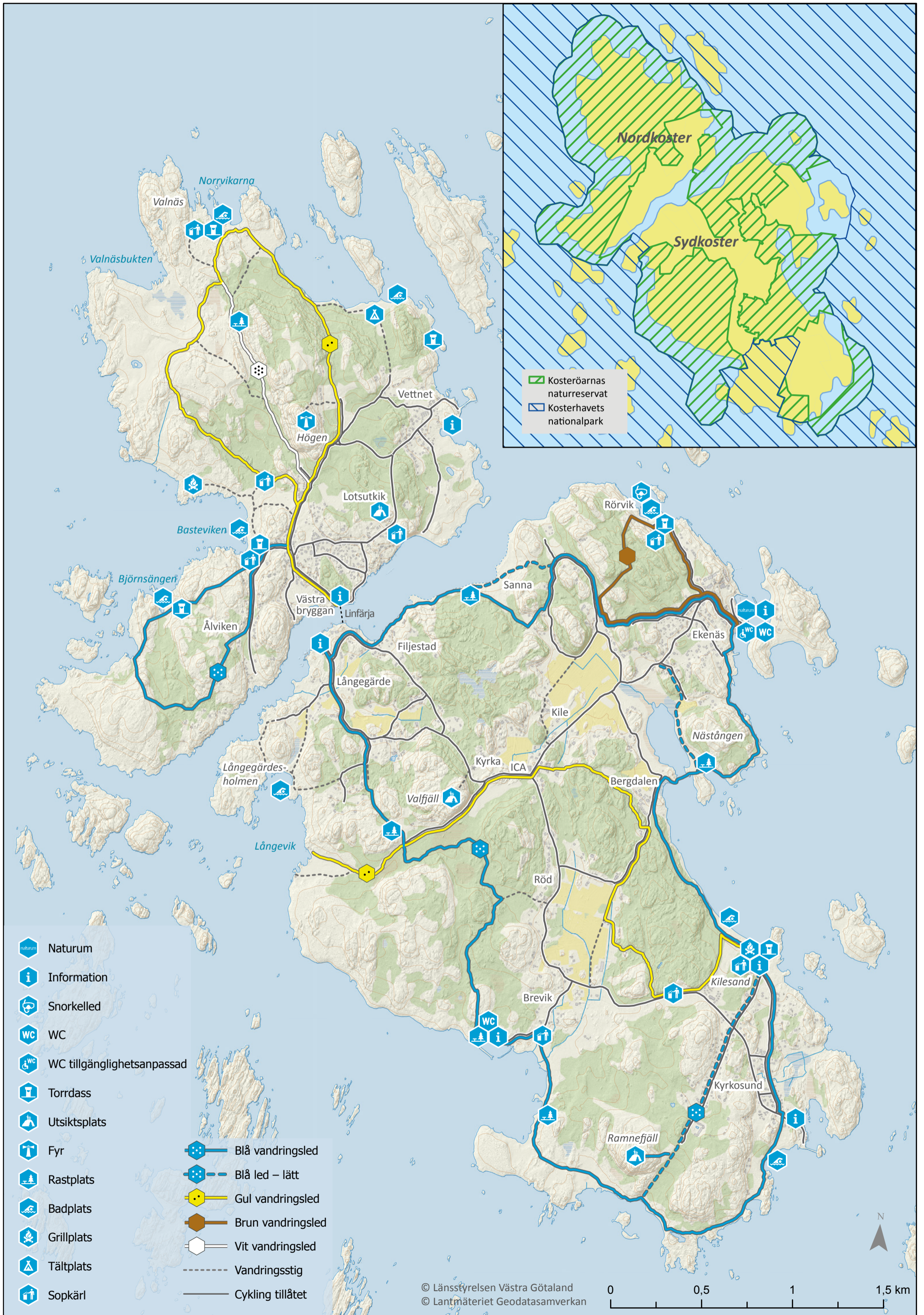

På Nordkoster hittar du öarnas enda camping. I övrigt är all övernattnings i naturen förbjuden.

Eldning är bara tillåtet på särskilda grillplatser – se kartan. Ta med egen ved eller kol och grilla. Det går bra att använda friluftskök eller egen grill. Engångsgrillar är däremot förbjudna.

För fullständiga föreskrifter se www.kosterhavet.se

▨ Kosteröarnas naturreservat
▨ Kosterhavets nationalpark

- Naturum
- Information
- Snorkelled
- WC
- WC tillgänglighetsanpassad
- Torrpass
- Utsiktsplats
- Fyr
- Rastplats
- Badplats
- Grillplats
- Tältplats
- Sopkärl
- Blå vandringsled
- Blå led – lätt
- Gul vandringsled
- Brun vandringsled
- Vit vandringsled
- Vandringsstig
- Cykling tillåtet

© Länsstyrelsen Västra Götaland
 © Lantmäteriet Geodatasamverkan

